

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вчена рада

Протокол № 1 від 28.08.2025

Голова вченої ради

О. В. Яковлева

ПСИХОРЕАБІЛІТАЦІЯ ПСИХОСОМАТИЧНИХ РОЗЛАДІВ

ВИБІРКОВА ОСВІТНЯ КОМПОНЕНТА

СИЛАБУС

для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньою програмою «Реабілітаційна психологія»

Ю.І. Лановенко, 2025 рік
lanovenko@kibit.edu.ua

СХВАЛЕНО

Кафедра психології

Протокол № 1 від 28.08.25

Зав. каф. *Лановенко* Ю. І. Лановенко

Київ 2025

Силабус вибіркової освітньої компоненти ПСИХОРЕАБІЛІТАЦІЯ ПСИХОСОМАТИЧНИХ РОЗЛАДІВ для студентів освітньої програми «Реабілітаційна психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю С4 «Психологія» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини».

Розробник: Ю. І. Лановенко, канд. психол. наук, доцент, завідувач кафедри психології Київського інституту бізнесу та технологій

Силабус затверджений на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри Ю. І. Лановенко

© Ю. І. Лановенко, 2025 рік
© КІБІТ, 2025 рік

1. Анотація курсу

Місце «Психореабілітація психосоматичних розладів» в програмі навчання: дисципліна відноситься до вибіркової освітньої компоненти професійної підготовки.

Засоби оцінювання – проміжні завдання, 1 підсумковий проект, підсумковий екзамен, який здійснюється за заліковими білетами (тестовими завданнями).

Форма навчання	Семестр	Кредити ECTS	Години	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	СРС	Екзамен
Денна	2	4	140	18	18	82	2
Заочна	2	4	140	10	10	98	2

Мова навчання: українська.

Передреквізити – Загально-психологічні засади психореабілітації, Нейропсихологічні засади психореабілітації, Психореабілітація психічних розладів.

Постреквізити – Групи психореабілітаційної підтримки, Психореабілітація дитячих травм, Реабілітаційна психологія осіб з інвалідністю, Психореабілітація в умовах медичних закладів.

2. Мета курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні механізми виникнення, перебігу та подолання психосоматичних розладів у контексті взаємодії психіки та тіла, а також засоби їх діагностики й психологічної реабілітації в роботі практичного психолога.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у магістрів-психологів цілісного уявлення про психосоматичну природу захворювань, поглиблення знань про зв'язок психіки та тіла, розвиток здатностей ідентифікувати психосоматичні механізми, здійснювати психологічну діагностику, виявляти психосоматичні механізми в клінічних і неклінічних випадках, застосовувати ефективні методи психологічної допомоги у роботі з клієнтами, які мають психосоматичні прояви.

Згідно з вимогами освітньої програми, студенти повинні освоїти наступні **компетентності**:

- ЗК 01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 02. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 04. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК 01. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.

СК 02. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості.

СК 03. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК 04. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково-верифікованих методів та технік.

СК 05. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК 07. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК 08. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК 09. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СК 11. Здатність надавати оперативну психологічну допомогу та використовувати методи психологічного захисту людини в складних життєвих ситуаціях.

СК 12. Здатність здійснювати психолого-реабілітаційну діагностику, розробляти та реалізовувати індивідуальні та групові плани психологічної реабілітації осіб.

СК 13. Здатність розробляти та застосовувати превентивні та корекційні програми збереження психологічного здоров'я людини.

СК 14. Здатність до рефлексії та супервізії власної фахової діяльності.

СК 15. Здатність активізувати психосоматичні ресурси особистості для її ефективного функціонування в кризових складних життєвих ситуаціях.

СК 16. Здатність застосовувати психологічні технології, спрямовані на відновлення психоемоційного стану, соціальної активності, когнітивних функцій і самостійності клієнтів.

До програмних результатів навчання віднесено:

ПРН 01. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 02. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних і надійних методів.

ПРН 03. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПРН 04. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН 05. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 07. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН 09. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН 10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 13. Визначати психічні, когнітивні та емоційні потреби клієнтів у процесі реабілітації, адаптації та соціалізації.

ПРН 14. Розробляти та впроваджувати індивідуальні та групові програми психологічної реабілітації з урахуванням медичних, психологічних і соціальних факторів.

ПРН 15. Надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у складних життєвих ситуаціях для активізації ресурсів її життєстійкості.

ПРН 16. Співпрацювати з фахівцями суміжних галузей (педагогами, соціальними працівниками, менеджерами, лікарями, реабілітологами) у процесі психологічного реабілітаційного супроводу клієнта.

Програма навчальної дисципліни складається з **2-х змістових модулів та 9-и тем.**

3. План лекційних та семінарських занять та завдання до СРС

Підручник цього курсу – Серeda І. В. Основи психосоматики: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання. – Миколаїв: Видавець Румянцева Г. В., 2022. – 156 с.

Змістовий модуль 1. Біосоціопсихологічні засади психосоматики

Лекція 1. Біологічні основи людської поведінки.

1. Взаємозв'язок між нейробіологією, генетикою та моральним вибором.
2. Емоційний мозок.
3. Роль гормонів у формуванні поведінки.

Практичне заняття 1. Визначити біологічні механізми поведінки.

Заняття проводиться в дискусійній формі: група ділиться на підгрупи, кожна підгрупа отримує одне з «кілець» впливу (мозок – гормони – виховання – культура – еволюція) і готує коротке повідомлення на прикладі ситуації (наприклад: «Чому

4. Дитячий досвід і соціальне середовище.

людина кричить у гніві?»). Потім – дискусія на основі презентацій підгруп.

СРС 1. Прочитати книгу Роберта Сапольскі «Біологія поведінки. Причини доброго і поганого в нас» (в оригіналі «Behave: The Biology of Humans at Our Best and Worst») та на її основі написати есе на одну з тем:

1. Проаналізуйте приклад із власного досвіду або з фільму, де поведінка людини здається «поганою». Застосуйте модель Сапольскі: які біологічні, соціальні та еволюційні чинники могли вплинути?
2. Дайте розгорнуту відповідь на питання «Чи можлива добра поведінка без нейробіологічних передумов?». Аргументуйте прикладами з книги.
3. Виберіть один гормон, згаданий у книзі (наприклад, дофамін, окситоцин, кортизол), і дослідіть його вплив на моральну поведінку.
4. Висловіть своє ставлення до ідеї «Немає чіткого поділу на добро і зло» в контексті біології поведінки. Аргументуйте прикладами з книги.

Письмову відповідь додати до Гугл-класу.

Література:

1. Сапольскі Р. М. Біологія поведінки. Причини доброго і поганого в нас / пер. з англ. С. Бондаренка. – Київ: Наш формат, 2020. – 832 с.

Лекція 2. Психосоматика болю.

1. Історія причин хвороби.
2. Основний симптом – біль.
3. Невдалі інтерпретації болю (хвороби).
4. Працюємо з болем.

Практичне заняття 2. Працюємо з болем.

1. Збирання інформації про біль.
2. Шкала катастрофізації болю, PCS.
3. Розпізнавання негативних думок.
4. Корекція негативних думок.

Заняття проводиться в тренінговій формі: група ділиться на пари та відпрацьовує означені питання.

СРС 2. Розкрити наступні питання (самостійно законспектувати відповіді):

1. Феномен болю в клінічній практиці.
2. Підходи до розуміння психосоматичних скарг.
3. Біль як психосоматичний симптом.
4. Психоемоційні інтерпретації симптомів.

Література:

1. Чабан О. С., Хаустова О. О. Практична психосоматика: хронічний біль : навч. посіб. / О. С. Чабан, О. О. Хаустова. – Київ : Медкнига, 2024. – 132 с.
2. Хомуленко Т. Б. Основи психосоматики : навчально-метод. посіб. / Т. Б. Хомуленко. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 120 с.

3. Серeda I. В. Основи психосоматики: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання. – Миколаїв: Видавець Румянцева Г. В., 2022. – 156 с.

Лекція 3. Психосоматичні розлади.

1. Моделі формування психосоматичних розладів.
2. Психосоматичні розлади в медицині.
3. Особистісні характеристики психосоматичних хворих.

Практичне заняття 3. Працюємо з болем.

Заняття проводиться в тренінговій формі: спочатку в режимі «акваріуму» група спостерігає за індивідуальною роботою викладача та його партнера (доброволець з групи), потім студенти діляться на пари та відпрацьовують практичні навички під постійною супер-візією викладача.

СРС 3. Опрацювати питання «концепції/ теорії психосоматичних розладів» (див. долучену літературу) та додати в Гугл-клас свою презентацію на одну з концепцій:

1. Психофізіологічна модель.
2. Психодинамічні концепції.
3. Системно-теоретичні моделі.
4. Соціо-психосоматичні моделі.

Література:

1. Ісаков, Р. І. Психосоматична патологія : монографія / Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2023. – 167 с.
2. Рахманов, В. М. Внутрішньосімейні неврози. Психосоматичні, невротичні та соматоформні розлади у дітей та підлітків. Невластиві дітям дитячі захворювання у сльозах-переживаннях батьків та конфліктах у мікро- та макросередовищі : монографія / В. М. Рахманов. – Дніпро : Дмитрієва Г. В., 2023. – 380 с.
3. Серeda I. В. Основи психосоматики: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання. – Миколаїв: Видавець Румянцева Г. В., 2022. – 156 с.

Лекція 4. Психосоматичний конфлікт.

1. Конверсія конфлікту.
2. Вектори конфлікту.
3. Емоційні детермінанти конверсії.

Практичне заняття 4. Визначаємо психосоматичний конфлікт.

Заняття проводиться в тренінговій формі: спочатку в режимі «акваріуму» група спостерігає за індивідуальною роботою викладача та його партнера (доброволець з групи), потім студенти діляться на пари та відпрацьовують практичні

навички під постійною супер-візією викладача.

СРС 4. Спираючись на матеріал лекції (про мотиваційні спрямованості та емоції), описати власний досвід переживання психосоматичного захворювання (що запустило, які симптоми, як розшифровувалися, як долалися). Есе з самоаналізом додати до Гугл-класу.

Література:

1. Мозгова Г. П., Ханецька Т. І., Якимчук О. І. Психосоматика: психічне, тілесне, соціальне. Хрестоматія: Навчальний посібник / Г. П. Мозгова, Т. І. Ханецька, О. І. Якимчук. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. – 383 с.
2. Рябой, Є. М. Клінічна гештальт-терапія : посібник / Євгеній Рябой. – Запоріжжя : Статус, 2023. – 87 с.
3. Терлецька, Л. Г. Психологія здоров'я: психічна саморегуляція : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Лариса Терлецька. – Київ : Слово, 2020. – 135 с.
4. Тищенко, М. М. Основи позитивної психотерапії : навч. посіб. / Марія Тищенко. – Київ : Франко Пак, 2025. – 522, \[13] с.

Змістовий модуль 2. Психосоматичні конфлікти

Лекція 5. Стрес в тлумаченні ГНМ (германської нової медицини).

1. Нова історія Червоної Шапочки.
2. Хвороба як гіпофункція та гіперфункція клітин.
3. Фази спеціальної біологічної програми.

Практичне заняття 5. Закон двофазного проходження конфлікту. *Заняття проводиться в дискусійній формі: група ділиться на підгрупи, кожна підгрупа отримує стресову подію, яка стає витоком конфлікту (наприклад, втрата близької людини) і готує коротку презентацію, як розгортаються фази спеціальної біологічної програми за цим конфліктом. Потім – дискусія на основі презентацій підгруп.*

СРС 5. Визначити і описати фази спеціальної біологічної програми (СБП) на прикладі конкретного захворювання (можна обрати з рекомендованої літератури або власних знань). Відповідь додати до Гугл-класу.

Література:

1. Герасименко, Л. О., Скрипніков, А. М., Ісаков, Р. І. Психогенні психічні розлади : навч.-метод. посіб. / Л. О. Герасименко, А. М. Скрипніков, Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2021. – 208 с.
2. Ісаков, Р. І. Психосоматична патологія : монографія / Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2023. – 167 с.

3. Ханецька, Н. В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів : навч. посіб. / Н. В. Ханецька. – Хмельницький, 2020. – 194 с.
4. Pfieler, S. Психосоматика. Як ми можемо розуміти мову тіла? : переклад з нім. / доктор медицини Самюель Пфайфер; пер. Ірина Давиденко; наук. ред. Вікторія Бабич. – Київ : Свічадо, 2019. – 56 с.

Лекція 6. Кусковий конфлікт.

1. Органи ендодерми.
2. Конфлікт «Не можу проковтнути шматок».
3. Конфлікт «Не можу переварити проковтнутий шматок».
4. Конфлікт «Не можу позбутися непотрібного шматка».

Практичне заняття 6. Вирішуємо кускові конфлікти.

Заняття проводиться в тренінговій формі: в режимі «акваріуму» група спостерігає за індивідуальною роботою викладача та його партнера (доброволець з групи), студенти по черзі відпрацьовують практичні навички під постійною супер-візією викладача.

СРС 6. Підготувати презентацію (3-5 слайдів) з ілюстрацією одного з типів кускових конфліктів, використовуючи матеріали з літератури. Презентацію додати до Гугл-класу.

Література:

1. Герасименко, Л. О., Скрипніков, А. М., Ісаков, Р. І. Психогенні психічні розлади : навч.-метод. посіб. / Л. О. Герасименко, А. М. Скрипніков, Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2021. – 208 с.
2. Ісаков, Р. І. Психосоматична патологія : монографія / Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2023. – 167 с.
3. Ханецька, Н. В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів : навч. посіб. / Н. В. Ханецька. – Хмельницький, 2020. – 194 с.
4. Pfieler, S. Психосоматика. Як ми можемо розуміти мову тіла? : переклад з нім. / доктор медицини Самюель Пфайфер; пер. Ірина Давиденко; наук. ред. Вікторія Бабич. – Київ : Свічадо, 2019. – 56 с.

Лекція 7. Конфлікт захисту від атаки.

1. Стара мезодерма.
2. Реальна атака.
3. Інформаційна атака.
4. Візуальна атака.

Практичне заняття 7. Вирішуємо конфлікти захисту від атаки.

Заняття проводиться в тренінговій формі: в режимі «акваріуму» група спостерігає за індивідуальною роботою викладача та його партнера (доброволець з групи), студенти по черзі відпрацьовують практичні навички під постійною супер-візією викладача.

СРС 7. Описати різницю між реальною, інформаційною та візуальною атакою з позиції психосоматичної теорії. Відповідь додати до Гугл-класу.

Література:

1. Герасименко, Л. О., Скрипніков, А. М., Ісаков, Р. І. Психогенні психічні розлади : навч.-метод. посіб. / Л. О. Герасименко, А. М. Скрипніков, Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2021. – 208 с.
2. Ісаков, Р. І. Психосоматична патологія : монографія / Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2023. – 167 с.
3. Ханецька, Н. В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів : навч. посіб. / Н. В. Ханецька. – Хмельницький, 2020. – 194 с.
4. Pfieler, S. Психосоматика. Як ми можемо розуміти мову тіла? : переклад з нім. / доктор медицини Самюель Пфайфер; пер. Ірина Давиденко; наук. ред. Вікторія Бабич. – Київ : Свічадо, 2019. – 56 с.

Лекція 8. Конфлікт самознецінення.

1. Нова мезодерма.
2. Інтелектуальне самознецінення.
3. Страх не впоратися.
4. Самознецінення через втрату.
5. Самознецінення через малорухливість.

Практичне заняття 8. Вирішуємо конфлікти знецінення.

Заняття проводиться в тренінговій формі: в режимі «акваріуму» група спостерігає за індивідуальною роботою викладача та його партнера (доброволець з групи), студенти по черзі відпрацьовують практичні навички під постійною супер-візією викладача.

СРС 8. Підготувати коротку презентацію (3-5 слайдів) із прикладами тілесних симптомів, пов'язаних із різними формами самознецінення. Презентацію додати до Гугл-класу.

Література:

1. Герасименко, Л. О., Скрипніков, А. М., Ісаков, Р. І. Психогенні психічні розлади : навч.-метод. посіб. / Л. О. Герасименко, А. М. Скрипніков, Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2021. – 208 с.
2. Ісаков, Р. І. Психосоматична патологія : монографія / Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2023. – 167 с.
3. Ханецька, Н. В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів : навч. посіб. / Н. В. Ханецька. – Хмельницький, 2020. – 194 с.
4. Pfieler, S. Психосоматика. Як ми можемо розуміти мову тіла? : переклад з нім. / доктор медицини Самюель Пфайфер; пер. Ірина Давиденко; наук. ред. Вікторія Бабич. – Київ : Свічадо, 2019. – 56 с.

Лекція 9. Конфлікт розлуки та територіальний конфлікт.

1. Органи ектодерми.
2. Конфлікт територіальної загрози.
3. Конфлікт неможливості позначити територію.
4. Конфлікт територіальної агресії.
5. Конфлікт невизначеності (конфлікт біженця).
6. Конфлікт територіальної втрати.
7. Конфлікт боротьби та опору.

Практичне заняття 9. Вирішуємо територіальні конфлікти.

Заняття проводиться в тренінговій формі: в режимі «акваріуму» група спостерігає за індивідуальною роботою викладача та його партнера (доброволець з групи), студенти по черзі відпрацьовують практичні навички під постійною супер-візією викладача.

СРС 9 (підсумкове завдання). Взяти біографію будь-якого світового діяча (художника, письменника, політика), який, крім своїх світових та культурних досягнень, мав хронічне захворювання, і проаналізувати його (захворювання) на предмет психосоматичної симптоматики. У відповіді мають бути розкриті:

- стресова ситуація, яка переживалася особистістю наодинці, неочікувано і зачіпила її смисложиттєві цінності (цю інформацію взяти з біографії та представити розгорнуто, тобто детально вказати конкретні події, які були до та після стресової ситуації),
- ідентифікація психосоматичного конфлікту (кусковий, територіальний тощо) з урахуванням уражених органів/тканей,
- детермінація конфлікту (розглядати не один варіант гіпотетичної детермінації, а декілька),
- ймовірнісний шлях пропрацювання психосоматичного конфлікту (якщо буде представлено декілька детермінацій, то і шляхів психотерапії має бути декілька).

Відповідь додати до Гугл-класу.

Література:

1. Герасименко, Л. О., Скрипніков, А. М., Ісаков, Р. І. Психогенні психічні розлади : навч.-метод. посіб. / Л. О. Герасименко, А. М. Скрипніков, Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2021. – 208 с.
2. Ісаков, Р. І. Психосоматична патологія : монографія / Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2023. – 167 с.
3. Ханецька, Н. В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів : навч. посіб. / Н. В. Ханецька. – Хмельницький, 2020. – 194 с.
4. Pfieler, S. Психосоматика. Як ми можемо розуміти мову тіла? : переклад з нім. / доктор медицини Самюель Пфайфер; пер. Ірина Давиденко; наук. ред. Вікторія Бабич. – Київ : Свічадо, 2019. – 56 с.

План занять та СРС для заочної форми

Лекція 1. Психосоматика болю.

1. Біологічні основи людської поведінки.
2. Історія причин хвороби.
3. Основний симптом – біль.
4. Невдалі інтерпретації болю (хвороби).
5. Працюємо з болем.

Практичне заняття 1. Працюємо з болем.

1. Збирання інформації про біль.
2. Шкала катастрофізації болю, PCS.
3. Розпізнавання негативних думок.
4. Корекція негативних думок.

Заняття проводиться в тренінговій формі: група ділиться на пари та відпрацьовує означені питання.

СРС 1. Розкрити наступні питання (самостійно законспектувати відповіді):

1. Біологічні механізми поведінки
2. Феномен болю в клінічній практиці.
3. Підходи до розуміння психосоматичних скарг.
4. Біль як психосоматичний симптом.
5. Психоемоційні інтерпретації симптомів.

Література:

1. Чабан О. С., Хаустова О. О. Практична психосоматика: хронічний біль : навч. посіб. / О. С. Чабан, О. О. Хаустова. – Київ : Медкнига, 2024. – 132 с.
2. Хомуленко Т. Б. Основи психосоматики : навчально-метод. посіб. / Т. Б. Хомуленко. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 120 с.
3. Середа І. В. Основи психосоматики: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання. – Миколаїв: Видавець Румянцева Г. В., 2022. – 156 с.
4. Сапольскі Р. М. Біологія поведінки. Причини доброго і поганого в нас / пер. з англ. С. Бондаренка. – Київ: Наш формат, 2020. – 832 с.

Лекція 2. Психосоматичні розлади.

1. Моделі формування психосоматичних розладів.
2. Психосоматичні розлади в медицині.
3. Особистісні характеристики психосоматичних хворих.

Практичне заняття 2. Працюємо з болем.

Заняття проводиться в тренінговій формі: в режимі «акваріуму» група спостерігає за індивідуальною роботою викладача та його партнера (добровольця з групи), студенти по черзі відпрацьовують практичні навички під постійною супер-візією викладача.

СРС 2. Опрацювати питання «концепції/ теорії психосоматичних розладів» (див. долучену літературу) та додати в Гугл-клас свою презентацію на одну з концепцій:

1. Психофізіологічна модель.
2. Психодинамічні концепції.
3. Системно-теоретичні моделі.

4. Соціо-психосоматичні моделі.

Література:

1. Ісаков, Р. І. Психосоматична патологія : монографія / Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2023. – 167 с.
2. Рахманов, В. М. Внутрішньосімейні неврози. Психосоматичні, невротичні та соматоформні розлади у дітей та підлітків. Невластиві дітям дитячі захворювання у сльозах-переживаннях батьків та конфліктах у мікро- та макросередовищі : монографія / В. М. Рахманов. – Дніпро : Дмитрієва Г. В., 2023. – 380 с.
3. Серeda І. В. Основи психосоматики: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання. – Миколаїв: Видавець Румянцева Г. В., 2022. – 156 с.

Лекція 3. Психосоматичний конфлікт.

1. Конверсія конфлікту.
2. Вектори конфлікту.
3. Емоційні детермінанти конверсії.

Практичне заняття 3. Визначаємо психосоматичний конфлікт.

Заняття проводиться в тренінговій формі: в режимі «акваріуму» група спостерігає за індивідуальною роботою викладача та його партнера (добровольця з групи), студенти по черзі відпрацьовують практичні навички під постійною супер-візією викладача.

СРС 3. Спираючись на матеріал лекції (про мотиваційні спрямованості та емоції), описати власний досвід переживання психосоматичного захворювання (що запустило, які симптоми, як розшифровувалися, як долалися). Есе з самоаналізом додати до Гугл-класу.

Література:

1. Мозгова Г. П., Ханецька Т. І., Якимчук О. І. Психосоматика: психічне, тілесне, соціальне. Хрестоматія: Навчальний посібник / Г. П. Мозгова, Т. І. Ханецька, О. І. Якимчук. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. – 383 с.
2. Рябой, Є. М. Клінічна гештальт-терапія : посібник / Євгеній Рябой. – Запоріжжя : Статус, 2023. – 87 с.
3. Терлецька, Л. Г. Психологія здоров'я: психічна саморегуляція : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Лариса Терлецька. – Київ : Слово, 2020. – 135 с.
4. Тищенко, М. М. Основи позитивної психотерапії : навч. посіб. / Марія Тищенко. – Київ : Франко Пак, 2025. – 522, \[13] с.

Лекції 4-5. Психосоматичні конфлікти.

1. Стрес в тлумаченні ГНМ (нова історія Червоної Шапочки).

Практичні заняття 4-5. Вирішуємо психосоматичний конфлікт.

Заняття проводяться в тренінговій формі: в режимі «акваріуму» група

2. Кусковий конфлікт.	<i>спостерігає за індивідуальною роботою викладача та його партнера (доброволець з групи), студенти по черзі відпрацьовують практичні навички під постійною супер-візією викладача.</i>
3. Конфлікт захисту від атаки.	
4. Конфлікт самознецінення.	
5. Конфлікт розлуки та територіальний конфлікт.	

СРС 4-5 (підсумкове завдання). Взяти біографію будь-якого світового діяча (художника, письменника, політика), який, крім своїх світових та культурних досягнень, мав хронічне захворювання, і проаналізувати його (захворювання) на предмет психосоматичної симптоматики. У відповіді мають бути розкриті:

- стресова ситуація, яка переживалася особистістю наодинці, неочікувано і зачепила її смисложиттєві цінності (цю інформацію взяти з біографії та представити розгорнуто, тобто детально вказати конкретні події, які були до та після стресової ситуації),
- ідентифікація психосоматичного конфлікту (кусковий, територіальний тощо) з урахуванням уражених органів/тканей,
- детермінація конфлікту (розглядати не один варіант гіпотетичної детермінації, а декілька),
- ймовірніший шлях пропрацювання психосоматичного конфлікту (якщо буде представлено декілька детермінацій, то і шляхів психотерапії має бути декілька).

Відповідь додати до Гугл-класу.

Література:

1. Герасименко, Л. О., Скрипніков, А. М., Ісаков, Р. І. Психогенні психічні розлади : навч.-метод. посіб. / Л. О. Герасименко, А. М. Скрипніков, Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2021. – 208 с.
2. Ісаков, Р. І. Психосоматична патологія : монографія / Р. І. Ісаков. – Київ : Медицина, 2023. – 167 с.
3. Ханецька, Н. В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів : навч. посіб. / Н. В. Ханецька. – Хмельницький, 2020. – 194 с.
4. Pfieler, S. Психосоматика. Як ми можемо розуміти мову тіла? : переклад з нім. / доктор медицини Самюель Пфайфер; пер. Ірина Давиденко; наук. ред. Вікторія Бабич. – Київ : Свічадо, 2019. – 56 с.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Основні нейробіологічні процеси, що відповідають за емоційні реакції.

2. Взаємозв'язок нейробіології, генетики та морального вибору у формуванні поведінки.
3. Складові емоційного мозку та їх функції.
4. Роль гормонів у регуляції поведінкових реакцій.
5. Вплив дитячого досвіду на поведінковий розвиток.
6. Вплив соціального середовища на біологічні механізми поведінки.
7. Роль генетичних факторів у схильності до певних типів поведінки.
8. Історія вивчення причин хвороб у контексті психосоматики.
9. Біль як основний симптом психосоматичних розладів.
10. Найпоширеніші невдалі інтерпретації болю та їхній вплив на діагностику.
11. Методи роботи з болем у психосоматичній практиці.
12. Роль емоційних і психічних чинників у виникненні болю.
13. Культурні стереотипи у сприйнятті болю.
14. Відмінності між гострим і хронічним болем у психосоматичному контексті.
15. Основні моделі формування психосоматичних розладів.
16. Роль психосоматичних розладів у сучасній медицині.
17. Особистісні характеристики пацієнтів з психосоматичними розладами.
18. Вплив психологічних факторів на розвиток психосоматичних хвороб.
19. Механізми взаємодії психіки і фізичного стану при психосоматичних розладах.
20. Методи діагностики психосоматичних станів у клінічній практиці.
21. Роль стресу у виникненні психосоматичних порушень.
22. Поняття конверсії конфлікту у психосоматиці.
23. Основні вектори психосоматичного конфлікту.
24. Емоційні детермінанти, які впливають на процес конверсії.
25. Роль психосоматичного конфлікту у розвитку тілесних симптомів.
26. Механізми переходу психологічного конфлікту у фізіологічні симптоми.
27. Роль психотерапії у роботі з психосоматичними конфліктами.
28. Поняття гіпофункції та гіперфункції клітин у контексті психосоматичних процесів.
29. Фази спеціальної біологічної програми (СБП) за ГНМ.
30. Роль стресу у формуванні і проходженні спеціальних біологічних програм.
31. Відмінності між фазами конфлікту у ГНМ.
32. Основні органи, що походять із ендодерми, та їхня роль у психосоматичних процесах.
33. Психосоматичний зміст конфлікту «Не можу проковтнути шматок».
34. Психосоматичний зміст конфлікту «Не можу переварити проковтнутий шматок».
35. Психосоматичний зміст конфлікту «Не можу позбутися непотрібного шматка».
36. Особливості старої мезодерми та її роль у психосоматичних реакціях.
37. Психосоматичний вплив реальної атаки на організм.
38. Механізми інформаційної атаки та її вплив на психіку і тіло.
39. Відмінності між реальною, інформаційною та візуальною атакою у контексті психосоматики.

40. Візуальна атака як психосоматичний конфлікт.
41. Нова мезодерма та її роль у психосоматичних процесах.
42. Психосоматичні прояви інтелектуального самознецінення.
43. Вплив страху не впоратися на психофізіологічний стан людини.
44. Механізми самознецінення через втрату та їхній вплив на здоров'я.
45. Психосоматичні наслідки самознецінення через малорухливість.
46. Значення ранньої діагностики і корекції конфлікту самознецінення для профілактики психосоматичних розладів.
47. Органи, що походять з ектодерми, та їхня роль у психосоматичних процесах.
48. Психосоматичні механізми конфлікту територіальної загрози.
49. Конфлікт неможливості позначити територію та його вплив на організм.
50. Психосоматичні прояви конфлікту територіальної агресії.
51. Особливості конфлікту невизначеності (конфлікт біженця) з психосоматичної точки зору.
52. Наслідки конфлікту територіальної втрати для фізичного та психічного здоров'я.
53. Механізми конфлікту боротьби та опору в психосоматичній практиці.
54. Психофізіологічна модель психосоматичних розладів.
55. Механізми психоаналітичної моделі Фрейда у контексті психосоматичних хвороб.
56. Когнітивно-поведінкова модель психосоматики і її вплив на терапію.
57. Клінічні ознаки і симптоми гіпертонічної хвороби як психосоматичного розладу.
58. Роль стресу у виникненні бронхіальної астми як психосоматичного захворювання.
59. Психосоматичні прояви дерматиту та його зв'язок з емоційним станом.
60. Особливості психосоматичних розладів серцево-судинної системи.

5. Оцінювання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Умови допуску до підсумкового контролю: виконання всіх завдань, призначених для практичних занять та самостійної роботи.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: залік.

Правила набору балів – протягом курсу студент може набрати 100 балів. Автомат за підсумковий контроль зараховується при наборі студентом не менше 60 балів (це відповідає «задовільній» оцінці та оцінці «Е» за системою ECTS). До 60 балів студент обов'язково здає іспит, який проводиться у тестовій формі (список запитань пропоновано). Якщо студент набрав більше 60 балів, він іде на іспит за бажанням. По кожній темі можна набрати наступну максимальну кількість балів:

Теми	Максимальна оцінка на практичному занятті для денної форми	Максимальна оцінка за СРС для денної форми навчання	Максимальна оцінка на практичному занятті для заочної форми навчання	Максимальна оцінка за СРС для заочної форми навчання
1	2	4	4	8
2	2	4		
3	2	4	4	8
4	2	4	4	8
5	2	4	8	16
6	2	4		
7	2	5		
8	2	5		
9	4	6		
Підсумок	20	40	20	40
Залік	40		40	

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
82-89	добре	B	вище середнього рівня
75-81		C	загалом хороша робота
67-74	задовільно	D	непогано
60-66		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання

Підсумкова семестрова оцінка у випадку складання іспиту визначається як сума поточної семестрової та екзаменаційної оцінок у балах. Зазначена оцінка заноситься до екзаменаційної відомості та індивідуального навчального плану здобувача освіти. Повторне складання екзаменів, заліків допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента (дисципліни): один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

6. Політика курсу

1. Політика викладача щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні освітнього процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

2. Вивчення дисципліни передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та практичних занять є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти повинні здійснювати попередню підготовку до занять згідно з переліком рекомендованих джерел.
3. Самостійна домашня робота є обов'язковою для студентів індивідуальної форми навчання. Студенти, які навчаються на стаціонарі, виконують її в об'ємі, необхідному для набрання достатньої кількості балів. Робота повинна бути здана у зазначений термін в Гугл-класі. В разі несвоєчасного виконання завдання на автора буде накладено штраф балів. В разі систематичного (більше 3 разів) спізнення, бали за виконану роботу нараховуватися не будуть.
4. Студентам рекомендується вести зошит з підготовки до занять, у який заносяться основні позиції лекційного заняття та представлено конспекти рекомендованих першоджерел з питань, що виносяться на практичні заняття. Представлений у зошиті матеріал має бути чітко структурований відповідно до питань, які розглядаються на занятті.
5. Робота, виконана студентом буде перевірятися на плагіат, який є злочином не лише в науковій, а й правовій сфері. Есе та інші роботи, що містять більше 30% тексту запозичень, оцінюватись не будуть.
6. Під час дискусії, представлення групових робіт, під час виконання тренінгових завдань участь у них обов'язкова для всіх членів групи. Необхідно вміти не лише виконати поставлене завдання, а й обґрунтувати його, пояснити особливості та висновки.
7. Поведінка на заняттях регламентується загальними правилами поведінки в учбових закладах та соціальними нормами взаємодії (не дозволяється застосовувати нецензурну лексику, перебивати викладача та одногрупників, самостійно без дозволу пересуватися по аудиторії, розмовляти під час занять по мобільному телефону або в соцмережах).
8. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізньєнь на заняття.
9. В умовах онлайн-навчання спілкування викладачів зі студентами здійснюються за допомогою дистанційних технологій (мережі Інтернет, електронної пошти).
10. Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри психології, який безпосередньо проводить заняття, або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою dekanat@kibit.edu.ua

ГУГЛ-КЛАС

<https://classroom.google.com/c/ODExMDI3NzI4MzUw?cjc=hnrmnvf>